V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **644** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 1 september 2010 (2009-2010)

Gedachtewisseling

over de Vlaamse inbreng in het Achtste Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling van de Europese Unie

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium,
Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de heer Matthias Diependaele

verzendcode: ECO

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden:
de heer Robrecht Bothuyne, mevrouw Martine Fournier, de heren Jan Laurys, Koen Van den Heuvel;
de heren Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Chris Janssens;
de dames Patricia Ceysens, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Helga Stevens;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Filip Watteeuw.

Plaatsvervangers:
de dames Sonja Claes, Kathleen Helsen, Griet Smaers, de heer Eric Van Rompuy;
de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Katleen Martens, de heer Jan Penris;
mevrouw Fientje Moerman, de heer Herman Schueremans;
mevrouw Mia De Vits, de heer Peter Vanvelthoven;
de dames Vera Celis, Lies Jans;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

INHOUD

1. Uiteenzetting door mevrouw Karen Haegemans, Departement EWI 4
2. Uiteenzetting door mevrouw Ingrid Reynaert (IMEC) en mevrouw Anne Adams (Universiteit Antwerpen) 9
3. Uiteenzetting door de heer Peter Verboven (Voka) 16
4. Discussie 19
Gebruikte afkortingen 23

Op 31 maart 2010 organiseerde de Commissie voor Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie een gedachtewisseling over de Vlaamse inbreng in het Achtste Kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling van de Europese Unie. Aan deze gedachtewisseling werd deelgenomen door mevrouw Karen Haegemans van het Departement EWI, mevrouw Ingrid Reynaert van IMEC, mevrouw Anne Adams van de Universiteit Antwerpen en de heer Peter Verboven van Voka.

1. Uiteenzetting door mevrouw Karen Haegemans, departement EWI

Mevrouw *Karen Haegemans* van het Departement EWI overloopt de specificaties van de Vlaamse deelnames aan de Europese kaderprogramma's, vooral van het zesde omdat er van het zevende nog maar weinig gegevens beschikbaar zijn. Ze gaat ook in op de Belgische en Vlaamse standpuntbepaling en wijdt een deel van haar betoog aan de voorbereidingen voor het Achtste Kaderprogramma in Vlaanderen.

De spreekster legt uit dat een kaderprogramma een overkoepelend financieringsinstrument is voor onderzoek binnen de EU en voluit 'Kaderprogramma van de Europese Gemeenschap voor activiteiten van onderzoek en technologische ontwikkeling' heet. Het is een meerjarig onderzoeks- en stimuleringsprogramma dat de activiteiten van de EU in dat verband op middellange termijn uitzet. Doel is de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de Europese industrie te versterken, de ontwikkeling van de internationale concurrentiepositie van de EU te bevorderen en tegemoet te komen aan andere onderzoeksbehoeften van de EU.

De budgetten zijn sinds het Vierde Kaderprogramma in 1994-1995 sterk gestegen, vooral in het Zevende Kaderprogramma dat loopt van 2007 tot 2013. Dat budget bedraagt zonder Euratom 50,5 miljard euro (http://cordis.europa.eu/fp7/budget_en.html). Het lopende kaderprogramma kreeg een nieuwe structuur, met vijf belangrijke programmablokken. Eentje daarvan valt niet onder het algemene EU-verdrag, maar wel onder het Euratomverdrag rond nucleair onderzoek. De andere behelzen Samenwerking, Ideeën, Mensen en Capaciteiten.

In het blok Samenwerking gaat het om het opzetten van consortia die transnationaal moeten zijn. Leden van de industrie, universiteiten en de strategische onderzoekscentra binnen Europa en in geringe mate buiten Europa werken samen rond een bepaalde onderzoeksactiviteit. Het werkgebied is verdeeld over tien thematische deelgebieden, waaronder gezondheid, ICT en nanowetenschappen.

Blok twee, Ideeën, spitst zich toe op de ondersteuning van grensverleggend onderzoek. Het voornaamste criterium is wetenschappelijke excellentie. De European Research Council (ERC) is verantwoordelijk voor de selectie van de projecten.

In het derde blok, Mensen, vormen de Marie Curie-acties het belangrijkste onderdeel. Ze hebben allemaal tot doel de carrièreontwikkeling van onderzoekers te verbeteren, ze Europees en internationaal mobiel te maken.

Het vierde blok, Capaciteiten, heeft tot doel de randvoorwaarden voor onderzoek te versterken, zoals onderzoeksinfrastructuur en wetenschap in de maatschappij.

Het budget van 50,5 miljard euro wordt verdeeld over de blokken. Grootste hap neemt het Samenwerkingsblok, met 32,4 miljard euro. De ander blokken zijn kleiner, maar Ideeën slorpt toch ook nog 7,5 miljard euro op en Mensen 4,8 miljard euro, de twee bottleneckprogramma's voor niet-gericht onderzoek, en Capaciteiten 4,1 miljard euro.

Mevrouw Haegemans stelt dat het nog vrij vroeg is in het proces van voorbereiding voor het Achtste Kaderprogramma. De Europese Commissie wacht nog uitslagen af van een aantal processen vooraleer ze definitieve lijnen wil uitzetten. Het stoelt op een codecisieproces. Er komt een voorstel van de Commissie waarover door Raad en Parlement wordt beslist.

In 2010 is met zekerheid een tussentijdse evaluatie van 7KP vooropgesteld. Daaruit moeten heel wat elementen gedistilleerd worden die voor het Achtste Kaderprogramma van belang zijn. De voorbereidingen voor het Achtste Kaderprogramma gaan dan ook concreet van start. Begin 2011 wordt verwacht dat er interne voorstellen zullen circuleren, en er komt een oriëntatiepaper, vermoedelijk met betrekking tot het begin van het nieuwe kaderprogramma. In de tweede helft van 2011 volgt nog een publieke consultatie, als dezelfde procedure als voor het 7KP wordt gevolgd. Begin 2012 zouden de voorstellen van de Commissie openbaar moeten zijn. Begin 2013 moeten beslissingen worden genomen om het Achtste Kaderprogramma te laten starten op 1 januari 2014.

Inhoud voor de voorbereiding wordt geput uit heel wat kaderconferenties, visieteksten en andere documenten, waaronder ook de tussentijdse evaluatie van 7KP en de ex-post-evaluatie van het Zesde Kaderprogramma en de visie 2020, het progress-report van 7KP, de ex-ante-impactassesment van het Achtste Kaderprogramma en de review van ERC en de Joint Undertakings.

Wat verwacht EWI van het nieuwe kaderprogramma? Er zou hoe dan ook een vereenvoudiging plaatsvinden. De financiële regulering is te ingewikkeld en de deelnemers klagen erover. Ook het externaliseringsproces zet zich voort. De Commissie heeft de neiging de coördinatie van onderzoeksprojecten uit te besteden of aan agentschappen, zoals het in 2009 opgerichte Research Executive Agency, te geven. Dat behandelt een boel contracten van 7KP. Er is ook veel cofinanciering, met een financiering van de Commissie die evenredig wordt bijgepast door de lidstaten zelf. Dat maakt het mogelijk om in te grijpen in structurele elementen van onderzoeksprogramma's in de lidstaten zonder dat de Commissie in 100 percent financiering moet voorzien of de projecten zelf moet sturen.

Naast zichtbare tendensen, verwacht men dat er een complementariteit zal zijn met het CIP, met innovatieprogramma's. Heel belangrijk wordt volgens mevrouw Haegemans de manier waarop met grote uitdagingen wordt omgesprongen, in joint programming, waarbij lidstaten gevraagd wordt om middelen te poolen terwijl de Commissie enkel instaat voor de coördinatie van het geheel en zelf niet met middelen over de brug komt. Het is niet zeker of dat in het Achtste Kaderprogramma zo blijft, want de Commissie laat wel uitschijnen dat ze op verzoek van de lidstaten wel kan tussenkomen. Grote vraag luidt of de joint programming nog in het kaderprogramma wordt opgenomen of erbuiten blijft. De resultaten van de lopende projecten zullen volgens de spreekster de doorslag geven.

Net als in 7KP zal de deelname van de industrie van belang zijn. Er is verbetering mogelijk en daarbij zullen ook de kmo's onder de loep worden genomen.

Voor Vlaanderen is ook belangrijk wat er te gebeuren staat met de Research Council en het programma Mensen, de twee bottom-upacties van de Commissie. Het niet-gericht of fundamenteel onderzoek vindt daar plaats. In dat verband is alertheid geboden.

Een andere vraag die leeft, is of de steun voor de grote infrastructuur opgenomen wordt in het kaderprogramma.

Mevrouw Haegemans gaat dieper in op de deelname in de voorbije kaderprogramma's. De financiering in verhouding tot het aantal inwoners toont dat België de vijfde plaats

inneemt. Vlaanderen staat op de achtste plaats. Het verschil ligt erin dat Brussel, ondanks het kleine aantal inwoners dat het vertegenwoordigt, een groot deel van de Belgische toelage voor het kaderprogramma naar zich toehaalt. Er zijn heel wat internationale organisaties gevestigd en het wordt in de cijfers meegerekend bij België.

Inzake aantal deelnames staat België voor het Zesde Kaderprogramma op een vijfde plaats en Vlaanderen op de negende. Dat beeld blijft gelijkaardig voor 7KP, met een plaats in de bovenste helft van de lijst, maar de cijfers die de spreekster vermeldt, dateren van oktober 2009, en dan was pas 20 percent van het geld verdeeld. De volgende update wordt verwacht in mei 2010.

Uit een overzicht van types deelnemers van het Vierde tot het Zesde Kaderprogramma blijkt dat de universiteiten en hogescholen licht zijn gestegen, de strategische onderzoekscentra sterk zijn gestegen en dat het aandeel van bedrijven iets is gedaald.

Van het Vierde tot en met het Zevende Kaderprogramma valt de deelname van Vlaanderen als lid van het consortium dat de leiding en coördinatie opneemt, goed mee. Dat begint bij 17,6 percent in het Vierde Kaderprogramma, stijgt iets en daalt dan wat naar het Zesde Kaderprogramma, waar het 15 percent bedraagt. Voor 7KP stijgt het opnieuw naar 16,7 percent.

Het budget dat Vlaanderen heeft ontvangen uit het Vierde Kaderprogramma, bedroeg 273 miljoen euro. Dat is aanzienlijk en dus belangrijk, stelt mevrouw Haegemans. In het Zesde Kaderpgrogramma was dat bedrag gestegen tot 352 miljoen euro. Voor het lopende programma is intussen na twee jaar al bijna 200 miljoen euro aan Vlaanderen toegekend.

Het totale EU-budget is van 11 miljard euro naar 50,5 miljard euro gestegen.

Wat is de financiële return? Die daalt van het Vierde naar het Zesde kaderprogramma licht van 2,38 naar 2,12 percent. Voor 7KP is nog niets duidelijk, behalve dat de return totnogtoe ongeveer 2 percent bedraagt.

De verwachte return, of wat Vlaanderen denkt te kunnen bekomen in verhouding tot wat het bijdraagt aan de EU-begroting, kan voor 7KP nog niet berekend worden.

De sterke domeinen van Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma situeerden zich vooral bij Euratom, met het nucleair onderzoek, bij policies, international corporations, information society technologies, nanotechnologie, science and society en life sciences en biotechnologie. Voor 7KP staat vooralsnog nucleair onderzoek hoog op de lijst, de general activities van corporations, de European Research Council, nanotechnologie en ruimteonderzoek.

Uit het overzicht kan worden afgeleid dat de deelnameratio over het algemeen goed is. Het licht gedaalde deelnamecijfer van bedrijven is een aandachtspunt, en de verwachtingen van het Zevende en Achtste Kaderprogramma voorzien in een verhoging van dat aandeel. Ook de return daalde licht, maar het resultaat van 7KP is in die zin nog niet bekend.

Binnen het beleidsdomein EWI zijn er twee hoofdtaken ten aanzien van het kaderprogramma. Enerzijds is er vertegenwoordiging en overleg op federaal en Europees niveau. Het gaat dan om beleidsvoorbereiding rond het kaderprogramma en de monitoring van de Vlaamse deelname. Anderzijds is er het National Contactpoint, het Vlaams contactpunt, dat zorgt voor informatie, doorstroming en begeleiding van potentiële deelnames. Die taken nemen het Departement EWI en het agentschap IWT op zich.

Mevrouw Haegemans schetst hoe belangrijk kaderprogrammafinanciering voor Vlaanderen is in cijfers. Gemiddeld haalt men ruw geschat 140 miljoen euro per jaar uit het zevende kaderfinancieringsprogramma. De ruwe som van alle projectfinanciering in Vlaanderen per jaar komt op ongeveer 600 miljoen euro per jaar. In die verhouding betekent die 140 miljoen euro heel wat, stelt ze.

Hoe verloopt de standpuntbepaling? Ten overstaan van de Commissie is het belangrijk voor ogen te houden dat bijvoorbeeld in de hoedanigheid van vertegenwoordiger in de programmacomités die het kaderprogramma begeleiden, de aanwezigheid altijd als Belgische vertegenwoordiging geldt. In dat verband moet er een Belgisch standpunt worden bepaald. Daarnaast is er een Vlaamse standpuntbepaling. De Belgische standpunten worden bepaald door de CIS-CFS, ambtelijke subcommissies van de IMCWB, de interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid, die sinds 1988 bestaat en samengesteld is uit de leden van de federale regering en de gemeenschaps-en gewestregeringen die bevoegd zijn voor wetenschapsbleid.. Het is een overleginstrument tussen federale overheid, gemeenschappen en gewesten. De twee subcommissies van de IMCWB, CIS en CFS zijn op ambtelijke basis samengesteld en bestaan sinds 1991. Ze zijn samengesteld uit hoge ambtenaren van de federale overheid, gemeenschappen en gewesten die bevoegd zijn voor wetenschapsbeleid. Naast de algemene commissie zijn er nog een heleboel gespecialiseerde overleggroepen. Daarbinnen worden de standpunten van de Belgische delegatie voorbereid. Er is bijvoorbeeld een groep CIS-People voor het blok Mensen. Dat bereidt de standpunten voor die dan door de Belgische delegatie in de programmacomités worden verdedigd. Over alle aangelegenheden inzake EU en internationaal wordt binnen die fora overleg gepleegd waar een gemeenschappelijk standpunt nodig is ten overstaan van het internationale beleidsniveau.

Voor de Vlaamse standpuntbepaling wordt eveneens een beroep gedaan op de Vlaamse vertegenwoordigers die ook in de CIS-CFS en in thematische overleggroepen zitting hebben. De standpunten worden bepaald op basis van informele overleggroepen. De meeste programmavertegenwoordigers hebben hun eigen informeel netwerk. Soms komt er ook formeel overleg aan te pas, bijvoorbeeld via het Vlaams interdepartementaal Europaoverleg, via een mededeling van de Vlaamse Regering, een advies van de VRWI of via het managementcomité.

De standpunten worden naar Europa vertolkt door de Belgische delegaties op ambtelijk en politiek niveau en dit via formele kanalen of informele contacten. De samenstelling van de delegaties varieert van geval tot geval en naargelang van het forum. Zo is er de Europese Raad Concurrentievermogen met een groep Onderzoek die de raad voorbereidt, de programmacomités, de CREST (nu ERAC), een adviesgroep voor onderzoek in de EU.

Vanaf 2010 beoogt men een meer structurele Vlaamse standpuntbepaling. Er is een voorstel in overweging voor een Vlaams Europaplatform voor Onderzoek en Innovatie, dat opgericht zou moeten zijn voor de zomer van 2010. Doel is de bestaande middelen efficiënter in te zetten en duidelijkheid te verschaffen ten aanzien van de Vlaamse actoren, onder meer inzake taakverdeling. Het moet ook de coördinatie tussen de Vlaamse vertegenwoordigers versterken, alsook de samenwerking met externe stakeholders en de externe communicatie. Leden van een dergelijke formele overlegstructuur zullen alle stakeholders in Vlaanderen zijn die betrokken zijn bij initiatieven van de Europese Commissie: vertegenwoordigers uit het beleidsdomein EWI, het departement, FWO, IWT, de Herculesstichting, het Vlaams Agentschap Ondernemen, andere Vlaamse beleidsdomeinen zoals Internationaal Vlaanderen, de strategische adviesraad, F.I.T., VLEVA, universiteiten, strategische onderzoekscentra en industrie.

Het platform zou bestaan uit een stuurgroep waar een algemene strategie wordt bepaald en een aantal werkgroepen met een veeleer operationele functie en die thematisch verdeeld zijn om het Vlaamse standpunt voor te bereiden en concrete voorstellen te formuleren voor nieuwe initiatieven.

In het kader van de voorbereiding van het Achtste Kaderprogramma is recent in de VRWI een ad-hocwerkgroep goedgekeurd om ontwerpaanbevelingen en standpunten op te stellen. De groep rapporteert aan de VRWI en is ruim samengesteld met ongeveer dezelfde groepen als in het Europaplatform: universiteiten, onderzoeksinstellingen, bedrijven, bedrijfskoepels, vertegenwoordigers uit het beleidsdomein EWI, iemand van de Europese Commissie, de werkgeversorganisaties. Doel van de werkgroep is voor Vlaanderen een gezamenlijk standpunt te formuleren, voor de beleidsmakers een duidelijk signaal te geven en de Europese instrumenten maximaal te benutten voor Vlaamse actoren binnen Europese samenwerkingsprogramma's.

Mevrouw Haegemans wijst tot slot nog op een aantal aandachtspunten. In eerste instantie is er de vraag naar het evenwicht tussen excellentie en valorisatie, dat een bijzonder belangrijk aspect is van het kaderprogramma. Valorisatie is voornamelijk in het licht van cooperation belangrijk, excellentie is vooral vertegenwoordigd in de European Research Council en de Marie Curie-acties. Beide dienen in evenwicht te blijven, benadrukt mevrouw Haegemans. Dat geldt ook voor bottom-up/top-down en gericht/niet-gericht onderzoek.

Voorts rijst de vraag wat er te gebeuren staat met gemeenschappelijke programmatie en andere gecoördineerde samenwerkingsacties die niet gefinancierd worden vanuit de EU. Worden ze opgenomen in het kaderprogramma of niet, of werkt men verder volgens het cooperation-stramien, via consortia die ook gefinancierd worden door de Commissie?

De vereenvoudiging is een noodzaak, stelt mevrouw Haegemans, gezien de complexiteit om een aanvraag in te dienen. Ook aan de deelname van de Vlaamse industrie en kmo's moet aandacht besteed worden, besluit ze. Over de aandachtspunten worden nog meer gedetailleerde standpunten uitgewerkt.

De heer *Robrecht Bothuyne* is enthousiast over de oprichting van een Vlaams Europaplatform met als doel middelen efficiënter in te zetten en efficiënter te werken. Hij vraagt zich af of dat dan tot dat ogenblik niet gebeurd is. Wat ligt ten grondslag aan de oprichting en wat zal er concreet beter gaan nadien, wil het lid weten.

Mevrouw *Haegemans* stelt dat conclusies van de heer Bothuyne te ver gaan en dat de belangrijkste verbetering erin bestaat dat er formeel overleg zal zijn, terwijl de programmavertegenwoordiger vooralsnog zijn eigen informele netwerk moet opbouwen. Dat kan ertoe leiden dat er in een overleg mensen worden weggelaten of dat er iemand is die niet echt een vertegenwoordiger is van de doelgroep die wordt beoogd. Formalisering garandeert duidelijke lijnen en meer door de doelgroepen gedragen standpunten. De taakverdeling is evenmin altijd duidelijk voor de buitenwereld. Ook dat moet dan opgelost worden.

Mevrouw *Güler Turan* beaamt dat de mix van formeel en informeel overleg inderdaad geen duidelijkheid brengt en uitnodigt tot misverstanden en uitsluitingen. Ze is dan ook verheugd met de oprichting van het ene platform. Toch wil ze weten wat er met al de bestaande overlegstructuren en groepen gebeurt. Wordt er dan ook iets afgeschaft?

Mevrouw *Haegemans* stelt dat de informele overleggroepen worden omgezet. Het nieuwe platform krijgt een naam en een officieel bestaansrecht, maar de groepen bestaan al.

Nieuw is relatief, aldus de spreekster, want de contacten worden gewoon geformaliseerd en het overleg wordt regelmatig georganiseerd en opgevolgd. Het gaat om een omvorming en niet zozeer een afschaffing van iets en de oprichting van iets nieuws.

De heer *Frank Creyelman* verwijst naar het rapport-Soete dat stelt dat het Vlaams instrumentarium voor Wetenschap en Innovatie, Onderzoek en Ontwikkeling te gecompliceerd is en te veel overlappend werkt. Ook hij wil strikt weten wat er dan zal verdwijnen.

De heer *Mathias Diependaele* repliceert dat het deels ook om politieke beslissingen gaat waarover ook mevrouw Haegemans geen verantwoording kan afleggen.

2. Uiteenzetting door mevrouw Ingrid Reynaert (IMEC) en mevrouw Anne Adams (Universiteit Antwerpen)

Mevrouw *Ingrid Reynaert* en mevrouw *Anne Adams* geven een gezamenlijke presentatie. Mevrouw Adams werkt in de Universiteit Antwerpen op het departement Onderzoek en legt uit dat ze samen met mevrouw Reynaert van IMEC aangeeft wat de bezorgdheden zijn ten aanzien van het Achtste Kaderprogramma en wat volgens hen de aandachtspunten zijn om op Vlaams en Europees niveau mee te nemen.

Beide spreeksters vertegenwoordigen de Vlaamse universiteiten en de Vlaamse strategische onderzoekscentra, die uitgebreid zijn met het Strategisch Initiatief voor Materialen en het Centrum voor Medische Innovatie. Die zijn nog niet betrokken bij de oefening inzake het kaderprogramma. Er is in het najaar van 2009 gezamenlijk een position paper uitgewerkt ter zake. Het gaat om een tijdelijk samenwerkingsverband van mensen die actief Europese programma's opvolgen binnen universiteiten en strategische onderzoekscentra. De punten die worden aangebracht, zijn gedragen door de instellingen. De werkzaamheden kregen een impuls door het verzoek om een standpunt van de heer Bart Laethem, de toenmalige Vlaamse vertegenwoordiger in de Permanente Vertegenwoordiging van de EU.

Mevrouw Adams zegt dat dit een eerste gezamenlijk lobbyproces en een leerrijke ervaring is. Vooral de mate van belangstelling voor het initiatief in Europees verband en bij de hogere echelons van de Europese Commissie, ook op Vlaams niveau, heeft blij verrast. De deuren van de Vlaamse europarlementsleden gingen open, en ook bij de bedrijfskoepels is geluisterd, stelt de spreekster.

Voor de Vlaamse kennisinstellingen is het kaderprogramma een belangrijke financieringsbron. Alle Vlaamse universiteiten en SOC's hebben heel wat projecten lopen binnen dat kader. In het eigenlijke onderzoeksbudget beslaan de Europese middelen uit het kaderprogramma tussen 7 en 20 percent van de onderzoeksomzet, zonder de werkingsmiddelen.

De totale deelnametoelage in het Zesde Kaderprogramma bedroeg 352 miljoen euro. Het aandeel van de participatie van SOC's en universiteiten in de totale Vlaamse participatie is heel hoog. 42 percent van het geld dat naar Vlaanderen is gevloeid, kwam bij universiteiten terecht en 34 percent bij strategische onderzoekscentra.

Het kaderprogramma is bovendien interessant om nieuwe ideeën en innovatie in de Vlaamse universiteiten en SOC's te krijgen. Samenwerking in Europees verband maakt interessante connecties toegankelijk voor de onderzoekers. Het kaderprogramma wordt zo een instrument om Vlaams onderzoek te internationaliseren en stelt de Vlaamse onderzoekers in de gelegenheid om internationaal in competitie te treden. De Vlaamse excellentie wordt in het daglicht gezet en dat helpt bij de opbouw van waardevolle internationale netwerken.

Het leek de leden van het samenwerkingsverband universiteiten/SOC's zinvol hun aandachtspunten te formuleren gezien het belang van dat kaderprogramma en om hun aandeel van het kaderprogramma te kunnen verzekeren. Ze hopen dat op die manier rekening kan worden gehouden met hun bekommernissen.

In eerste instantie moet de absorptiecapaciteit voor Europees geld bij de kennisinstellingen versterkt worden. Hun aandeel kan enkel verzekerd worden als er partnerschappen en samenwerking met het bedrijfsleven worden uitgebouwd. Het kaderprogramma voorziet in specifieke projecttypes die een dergelijke samenwerking beogen en er lopen al heel wat projecten binnen Vlaamse universiteiten en SOC's waarin actief met bedrijven en vooral Vlaamse bedrijven wordt samengewerkt.

De kennisinstellingen menen ook een rol te hebben in het stimuleren en het betrekken van Vlaamse bedrijven bij het Europees kaderprogramma, hoewel die rol niet formeel is vastgelegd. Dat gebeurt via een aantal instrumenten die de Vlaamse overheid ter beschikking stelt, zoals technology transfer offices die contacten helpen leggen met het bedrijfsleven. Op de universiteiten is er een industrieel onderzoeksfonds om projecten op te zetten waarmee samenwerking met bedrijven tot stand wordt gebracht.

Met een aantal evoluties inzake wetenschapsbeleid zullen de kennisinstellingen volgens de spreekster in de toekomst rekening moeten houden, omdat ze de positie binnen het volgende kaderprogramma zullen bepalen. Zo is er een nieuwe algemene onderzoeksstrategie, de groep 2020-strategie, als kapstok voor het Europese wetenschaps- en innovatiebeleid. Ze is sterk gericht op de bevordering van het concurrentievermogen van de industrie en de werkgelegenheid. Dat bepaalt in grote mate hoe het volgende kaderprogramma eruit ziet. Er is een sterke koppeling innovatie en onderzoek.

Ook bepalend voor de bekommernissen is het feit dat de Europese onderzoeksadministratie, het directoraat-generaal Research, zich steeds meer als beleidsorgaan profileert en dat ook zal worden. Het zal de operationele opvolging en financiering van programma's externaliseren. Heel wat agentschappen die aanzienlijke hoeveelheden van het kaderprogramma beheren zijn intussen actief gemaakt en hebben projecten opgezet waarop de kennisinstellingen kunnen intekenen. De European Research Council is er een van, net zoals het European Institute of Innovation and Technology, een vrij nieuw initiatief dat duurzame samenwerking opzet tussen onderzoeksinstellingen, bedrijven en universiteiten rond thematische domeinen. Er zijn drie Knowledge and Innovation Technologies in werking gesteld met financiering van Europa, maar buiten het kaderprogramma.

Onder 7KP zijn tevens publiek-private initiatieven en publiek-publieke partnerschappen opgezet. Mevrouw Adams somt ze op. De bekendste zijn de Joint Technology Initiatives waar bedrijven gezamenlijk onderzoeksprogrammering ontwikkelen en geld krijgen van het kaderprogramma om onderzoeksoproepen te doen en onderzoek te financieren. Ze dienen ook zelf naar rato van 50 percent financiering bij te passen. Het grootste deel van die bijdrage van het bedrijfsleven wordt in natura geleverd. Er lopen een vijftal van die joint initiatives en ze zouden bestendigd worden in het volgende kaderprogramma.

Belangrijk kenmerk van de geëxternaliseerde werking is dat de Commissie steeds meer aanstuurt op cofinanciering waarbij Europese financiering moet worden aangevuld met middelen van lidstaten, regio's of bedrijven.

Een andere snelle maar nog onduidelijke evolutie is die van joint programming, stelt de spreekster. Europa weegt de hoeveelheid geld die aan onderzoek en innovatie wordt besteed binnen Europa af tegen de geldmiddelen van de regio's en lidstaten en acht het

beter dat die worden samengevoegd of beter worden gecoördineerd om gezamenlijke oproepen tot voorstellen mee te financieren.

Mevrouw Adams oppert dat het nodig is zich tegen die evoluties te wapenen en erover na te denken hoe de regio en de kennisinstellingen daarmee best rekening houden om te bekijken of het kaderprogramma een evolutie of revolutie wordt.

De standpunten en bekommernissen van de kennisinstellingen worden overlopen. De eerste behelst de blijvende steun voor bottom-up onderzoek, dus niet-geprogrammeerd onderzoek, dat zowel gericht als niet-gericht kan zijn. Niet-gericht onderzoek houdt louter nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek in, fundamenteel onderzoek. Gericht onderzoek is georiënteerd naar maatschappelijke of economische toepassingen. De impuls kan uitgaan van het bedrijfsleven of maatschappelijke stakeholders, maar ook van de vorser zelf. Academici staan in die zin steeds meer in de realiteit en zijn actieve spelers die open staan voor wat er speelt in de maatschappij en de zorgen van bedrijfsvoerders.

Het komt erop neer dat men graag ziet dat Europa volop blijft investeren in de European Research Council. Een versterkt budget is nodig, omdat dat het enige orgaan is dat supranationaal toelaat dat onderzoekers in competitie treden. De ERC kent vooralsnog twee soorten van kredieten: starting grants voor beginnende vorsers en advanced grants aan geconsolideerde onderzoekers. De financiering wordt aan een principal investigator toegekend. Die kiest dan een kennisinstelling om het onderzoek uit te voeren. Vlaanderen doet het volgens de spreekster vooral goed in starting grants met zo'n twaalf lopende kredieten bij de Vlaamse universiteiten, maar iets minder goed voor de advanced grants. Het systeem werkt en men wil er liever niet aan sleutelen.

Een volgende bekommernis is de versterking voor het programma voor onderzoeksopleiding en mobiliteit, een cruciale factor voor kennisinstellingen. Er is behoefte aan buitenlandse vorsers die in Vlaanderen komen werken. De Marie Curie-programma's zorgen voor een degelijke impuls en er gaat financiering naar post-doctorale en pre-doctorale onderzoekers. Zorgwekkend vindt men dat de tendens uitwijst dat het Marie Curie-programma meer als soort van opleidingsprogramma zou worden opgevat. Het lijkt de kennisinstellingen beter dat het in de vorm van een ondersteuningsconcept voor onderzoek blijft bestaan ten behoeve van die onderzoekerscategorieën die als instrument zo belangrijk zijn voor het onderzoeksbedrijf. De focus van de Marie Curie-programma's moet liggen op onderzoek en wetenschappelijke kwaliteit, en ze moeten binnen het kaderprogramma opgenomen blijven.

Ook het behoud van het samenwerkingsprogramma of cooperation programme, baart de gezamenlijke kennisinstellingen zorgen. Vlaanderen doet het daarin zeer goed en een top-downbenadering qua financiering zoals Europa dat voor ogen houdt, lijkt nefast. Men is voorstander van een samenwerkingsprogramma waarin samenwerkingsprojecten tussen bedrijven en kennisinstellingen bottom up kunnen worden vormgegeven. Niet alleen kunnen op die manier bedrijven en kennisinstellingen op gelijke voet beter samenwerken, maar het gaat tevens om projecten van niet-geprogrammeerd onderzoek die van belang zijn als voedingsbodem voor onderzoek, stelt mevrouw Adams.

Meer technisch wil men graag het concept van de Future and Emerging Technologies, die binnen de programma's ICT en gezondheid worden behandeld, behouden zien. Ze behelzen kleinschalige, gerichte en aantrekkelijke samenwerkingsconcepten tussen bedrijven en kennisinstellingen. Ze geven ook aanleiding tot Blue Sky-exploratief onderzoek.

Grote zorgen blijken bij de top-downevolutie waarmee binnen het 7KP zou geëxperimenteerd worden en waaraan allicht ook in het Achtste Kaderprogramma veel aandacht en

financiering zal worden besteed. Er zijn al instrumenten opgezet op basis van cofinanciering, de Joint Technology Initiatives, artikel 169-initiatieven of publiek-publieke samenwerkingsverbanden tussen Europa en lidstaten of regio's, ERA-NET plus. Mevrouw Adams meent dat een grondige doorlichting van al die initiatieven zich aandient om hun impact af te wegen tegen de verwachtingen. Ze onderstreept dat men niet tegen het concept op zich is, maar dat Vlaanderen met het bestaande O&O-instrumentarium moeilijk aan de bak zal komen in dat systeem.

Er doen zich problemen voor met die programmatorische installaties rond top-downconstructies. Elke structuur heeft een eigen regelgeving ontwikkeld en eigen financieringspercentages. Voor een gewone universiteit is het onmogelijk dat nog allemaal te volgen. Zowel voor de universiteiten als voor bedrijven wordt het te complex. De kennisinstellingen willen ten aanzien van Europa aanbevelingen tot uniformisering en vereenvoudiging doen.

De JTI's worden sterk gedomineerd door de industrie en de grote landen en bedrijven, die het meest kunnen inbrengen, hebben het meest in de pap te brokken. Dat is voor kleinere regio en als kennisinstelling daarbinnen een groot nadeel. De JTI's hebben bovendien eigen regels ontwikkeld over intellectuele eigendomsrechten die zeer voordelig zijn voor het bedrijfsleven, maar veel minder voor de kennisinstellingen. Mevrouw Adams wijst erop dat ontwikkelde kennis niet langer per definitie aan het bedrijf moet toebehoren. Universiteiten en strategische onderzoekscentra zijn actieve kennispartners, hebben ook een dergelijke opdracht van de overheid gekregen en houden er een intellectueel eigendomsbeleid op na. De kennisinstellingen vragen ter zake om faire afspraken.

Belangrijkste probleem is het ontbreken van een voldoende aangepast O&O-instrumentarium om de Vlaamse excellentie van de kennisinstellingen te laten deelnemen.

Mevrouw *Ingrid Reynaert* situeert die problemen. Vlaanderen doet het goed in het cooperation programme omdat de middelen daar enkel van de Europese Commissie afkomstig zijn. Vlaamse kennisinstellingen hebben het echter moeilijk waar er middelen worden verwacht vanuit nationale of regionale hoek. Kennisinstellingen moeten bij het IWT terecht, dat twee programma's openstelt. Enerzijds O&O-bedrijfsprojecten en anderzijds het SBO-programma.

Binnen het kader van de O&O-bedrijfsprojecten gaat een bedrijf een contract aan met het IWT, en niet met de kennisinstelling die door het bedrijf wel als subcontractor kan meegenomen worden. De subsidie gaat rechtstreeks naar het bedrijf, dat de kennisinstelling betaalt. Zowel bedrijf als kennisinstelling worden slechts gedeeltelijk gesubsidieerd door het IWT. Er is een eigen inbreng door het bedrijf en het deel van universiteiten of onderzoekscentra wordt bijgepast door de industrie. Het valorisatie-objectief voor het deelnemende bedrijf, zoals vastgelegd door het IWT, is recent opgetrokken van factor 15 tot factor 25. De subsidie moet na afloop van het project 25 keer terugvloeien naar Vlaanderen. Het Vlaamse landschap kent geen grote industriële spelers, maar hoofdzakelijk kleinere kmo's. Als men aan een dergelijk instrument binnen Europa wil participeren, dan moet men bij het IWT langsgaan en vooral kmo's in het verhaal betrekken. Zij hebben niet de kracht om voor de cofinanciering of de verwachte return in te staan. Dat sluit de kennisinstellingen dus uit van participatie aan die programma's.

Het SBO-programma zou een alternatief kunnen zijn. De kennisinstellingen hebben dan wel rechtstreeks toegang tot de middelen, maar de programma's zijn integraal afgestemd op een Vlaams valorisatiepad. Ze staan ook slechts één keer per jaar open. De oproep van de openstaande SBO-programma's moet dan toevallig samenvallen met die binnen

de Europese instrumenten. Die kans is volgens de spreekster bijzonder klein. De Vlaamse excellentie dreigt uit de boot te vallen binnen de Europese context.

De oefening die de universiteiten en de strategische onderzoekscentra hebben uitgevoerd, vindt haar oorsprong voornamelijk in de grote bekommernis om de gemeenschappelijke programmering. De permanente vertegenwoordiging liet weten dat ook op federaal niveau en bij diverse lidstaten die zorg leeft. Er loopt één pilootproject rond neuro-degeneratieve ziektes zoals Alzheimer. De spreekster stelt dat iedereen dat met argusogen volgt, omdat er geen enkel regelgevend kader is, noch duidelijkheid over organisatie of financiering. Het wordt integraal door een aantal lidstaten gedragen. Voor andere initiatieven die op stapel staan geldt dezelfde onzekerheid.

Ook de prioriteitstelling vormt een probleem. De CREST kreeg de uitgebreide bevoegdheid om een advies te formuleren over de prioriteiten voor de Raad van Concurrentie. Dat gebeurt in de hoogste graad van non-transparantie. De Europese Commissie is zich ervan bewust maar stelt niets te kunnen ondernemen en de grootste landen hebben de meeste vingers in de pap. Zij willen hun nationale programma's versterkt zien met Europese middelen en hebben sowieso de grootste prioriteiten. Vlaanderen heeft een zeer beperkte rol.

Hoe de prioriteitstelling binnen Vlaanderen moet gebeuren is even onbekend. De kennisinstellingen zijn bij het proces hoegenaamd niet betrokken en niemand weet zelfs maar of er wel een Vlaams proces in dat verband voorligt. Evenmin is het duidelijk hoe de clustervorming of het speerpuntenbeleid van de VRWI daarop zal worden afgestemd, of welke prioriteiten er vooropgesteld worden in het kader van ViA.

Vierde grote zorg is de grote Europese onderzoeksinfrastructuur, die volledig kadert binnen de ESFRI-roadmap, een Europees orgaan met betrekking tot grote onderzoeksinfrastructuren. Eind 2008 is van daaruit een lijst uitgegaan met 40 prioritaire Europese onderzoeksinfrastructuren. Op het einde van de vorige legislatuur is in Vlaanderen een oefening gestart om prioriteiten vast te leggen waartoe Vlaanderen zou kunnen bijdragen en waar het in Europese onderzoeksinfrastructuren een rol zou kunnen spelen. De coördinatie is gebeurd door de Herculesstichting, die eind 2009 een advies heeft geformuleerd. De kennisinstellingen hebben totaal geen zicht op wat met dat advies zal gebeuren. Ze maken zich dan ook zwaar zorgen over het feit of ze al dan niet toegang zullen hebben tot die Europese onderzoeksinfrastructuren dan wel in een deelnemende rol gedwongen worden.

De spreekster haalt een laatste punt aan vanuit het oogpunt van IMEC. Een van de prioritaire domeinen was het PRINS-project, waar Europa ervan uitging dat er voor microelektronica een grote Europese infrastructuur moest zijn. IMEC speelde daarin een grote rol voor Vlaanderen. Het project zal stopgezet worden omdat het geen slaagkansen heeft. Voor Frankrijk vormt het een grote strategische prioriteit en dus trekt het dat volledig naar zich toe. Vlaanderen mag daar geen rol in spelen. Hetzelfde geldt voor ontwikkeling van zonnecellen, maar dan voor Spanje, dat bovendien geen enkele expertise heeft ter zake. Die zit bij Vlaanderen, Nederland, Duitsland, Frankrijk. Er zijn discrepanties tussen het politieke gebeuren en wat er op het veld gebeurt.

Inzake communicatie baart het gebrek aan een kader op beleidsniveau om snel en efficiënt proactief ten aanzien van Europa te werken, zorgen. Vlaanderen dient daarop te reageren volgens mevrouw Reynaert, zo niet komt de Vlaamse deelname in het gedrang. De VRWI heeft in april 2010 een werkgroep opgericht waarin een standpunt wordt voorbereid ten aanzien van het Achtste Kaderprogramma. Dat gebeurt mede op verzoek van het werkveld (bedrijven en kennisinstellingen).

Bij het Vlaams Europaplatform zijn de kennisinstellingen vooralsnog niet betrokken. Ze kijken uit naar deze verdere ontwikkeling.

Ook een kader voor de kennisinstellingen ontbreekt, stelt de spreekster. Behalve de VLIR, een organisatie voor de universiteiten, is er verder geen officieel orgaan dat de universiteiten en onderzoekscentra koppelt zoals in Zweden en Finland. De Denen hebben een zeer sterke universitaire organisatie en Groot-Brittanië kan rekenen op machtige lobbyorganen die position papers aan Europa toeschuift. In Vlaanderen moeten de kennisinstellingen zelf het heft in handen nemen. Ze zijn vragende partij voor een officieel orgaan met een label en een erkenning ten aanzien van Europa.

Sommige van de Vlaamse vertegenwoordigers in diverse organen zijn gekend, andere niet, stelt mevrouw Reynaert, mede door het personeelsverloop. Het lijkt de kennisinstellingen hoogstnodig dat ook daarin duidelijkheid wordt geschapen, zodat ze weten wie hun Vlaamse gesprekspartners zijn per orgaan en thema.

Mevrouw Reynaert heeft nog een poging ondernomen om de versnippering van de organen op beleidsniveau actief ten aanzien van het Europese onderzoeks- en innovatiebeleid te visualiseren. Links leggen is bijzonder moeilijk. Er zijn zeer veel organen op beleidsniveau. De hoop is gericht op het nieuwe initiatief dat EWI ontwikkelt (het Vlaams Europaplatform). De federale organen met Vlaamse vertegenwoordigers, CIS-CFS en DGE zijn formele kanalen die werken, maar dergelijke formele kanalen van de universiteiten, de strategische onderzoekscentra en de industrie naar het beleidsveld boven hen, ontbreken. Alle contacten verlopen informeel en alles hangt af van de vertegenwoordiger en zijn goodwill. De meeste informatie bekomt men van buitenlandse partners in plaats van uit Vlaanderen. Snel en efficiënt werken ten aanzien van Europa is uitgesloten op die manier, stelt mevrouw Reynaert.

Alles gaat snel en er ligt al veel op tafel, vervolgt ze, maar toch komt het Belgisch voorzitterschap er met rasse schreden aan en staan de kennisinstellingen te popelen om een eigen input te geven, sprekers te leveren, deel te nemen aan conferenties en hun visie te etaleren. Een belangrijk dossier dat ook aan de orde zal worden gesteld, is vereenvoudiging. Dat document is van groot belang voor de kennisinstellingen omdat het bepaalt hoe de subsidie wordt vrijgegeven en hoe ze verantwoord moet worden. De eerste kladversie van de nota van de Commissie is zeer gedetailleerd, gaat heel ver en is buiten verwachting zeer technisch met een aantal opties, verklaart mevrouw Reynaert. Ook in dat verband zal Vlaanderen volgens de spreekster positie moeten innemen.

De tussentijdse evaluatie van 7KP is belangrijk omdat het de krijtlijnen voor het Achtste Kaderprogramma mee vastlegt, en valt deels onder het Belgisch voorzitterschap. De evaluatie van de JTI's en de cofinancieringsschema's zal eveneens voorliggen en bepaalt mee de krijtlijnen van het Achtste Kaderprogramma, net als de evaluatie van de ERC en andere dossiers die de kennisinstellingen wat graag opvolgen, vanwege hun mogelijke impact op de organisatie ervan.

Ten slotte formuleert mevrouw Reynaert aandachtspunten voor Vlaanderen. Ten eerste moet een gezonde balans bewaard worden tussen gericht en niet-gericht onderzoek. Ten tweede moet Vlaanderen nadenken over het O&O-instrumentarium, dat niet alleen in Vlaanderen zelf, maar vooral ten aanzien van Europa een probleem vormt. Binnen Europa wordt algemeen erkend dat het IWT de meest stringente regels van Europa hanteert. De systematische boodschap die de kennisinstellingen meekrijgen, is dat ze eerst de vinger op de wonde moeten leggen bij de eigen overheid vooraleer ze echt geholpen kunnen worden. Dat doet de slagkracht van hun verhaal teniet, stelt de spreekster.

Er moet een duidelijke keuze gemaakt worden voor bottom-upaanpak of een gezonde balans tussen de financiering die bottom up wordt gedragen en die die programmatorisch wordt aangepakt. Ook daarin moet Vlaanderen uitmaken hoe het ermee omgaat, stelt mevrouw Reynaert.

Wat met het speerpuntenbeleid van de VRWI, ViA en de innovatieregiegroepen die worden opgericht? Worden de prioriteiten afgestemd op het Europees beleid? Ook met die vragen zit men nog.

Derde aandachtspunt is de omgang met de prioriteitstelling uit de ESFRI-roadmap. Maakt Vlaanderen keuzes en legt het vast tot welke onderzoeksinfrastructuren de kennisinstellingen toegang zullen hebben en welke niet? Duidelijkheid is de boodschap. Europa heeft laten weten dat de eerste overeenkomsten met een aantal prioritaire onderzoeksinfrastructuren in de eerste helft van 2010 zullen worden ondertekend. De verdere evolutie mag verwacht worden in de rest van 2010 en 2011.

Inzake communicatie vragen de kennisinstellingen vooral dat de beleidsactoren de violen stemmen en dat er een duidelijk forum komt om ten aanzien van Europa snel en efficiënt te kunnen reageren. Tot slot vragen de kennisinstellingen naar een structurele flow van het veld naar beleidsmakers en omgekeerd.

Voor wat Europa betreft, zien de kennisinstellingen graag het cooperation programme behouden, omdat de goede positie van Vlaanderen daar de deelnamecijfers bepaalt. Een verdere versterking van de ERC en het Marie Curie-programma staan ook op het verlanglijstje. Wat betreft de instrumenten die gebaseerd zijn op co-financiering vanuit de lidstaten en de Europese Commissie, kunnen de Europese middelen niet dienen om de nationale programma's van grote lidstaten te versterken, stelt mevrouw Reynaert. Die moeten dienen om de samenwerking tussen verschillende lidstaten mogelijk te maken en moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Een duidelijke vereenvoudiging en uniformisering van het hele Europees instrumentarium is ook nodig. Dat ligt op tafel en moet in de volgende zes maanden zeer nauwgezet worden opgevolgd.

De heer *Koen Van Den Heuvel* begrijpt de vraag om voldoende middelen voor fundamenteel onderzoek en een goed evenwicht in het innovatiebeleid tussen gericht en niet-gericht onderzoek. Het is volgens het lid echter ook van belang dat Vlaanderen op de concurrentiepositie speelt en als kleine entiteit zijn beperkte middelen richt op speerpunten. Hoe zien de spreeksters dat?

De klacht over het ontbreken van een eigen platform voor de kennisinstellingen strookt volgens de heer Van Den Heuvel niet met het feit dat de spreeksters ingaan tegen de grote versnippering en het teveel aan organen en instellingen. Hij wil weten of ze daar geen inconsequentie in zien.

Mevrouw *Adams* legt uit dat het geen of-ofverhaal, maar een en-enverhaal is. De kennisinstellingen pleiten voor ruimte voor het bottom-uponderzoek in eender welk programma dat in het kader van het Achtste Kaderprogramma wordt opgezet, ook in domeinen waar er gekozen wordt voor maatschappelijke uitdagingen of 'grand challenges' of de thematische domeinen die de industrie aanbelangen. Dat is belangrijk, of de kennislijn bloedt dood. Overal moet er ook plaats zijn voor onderzoek waar kennisinstellingen en bedrijven kunnen samenwerken, stelt de spreekster.

De heer *Van Den Heuvel* wijst erop dat politici omwille van het beperkte budget soms de knoop van de keuze moeten doorhakken.

Mevrouw *Adams* stelt dat zelfs binnen een keuzemarge van bepaalde thema's nog ruimte kan worden gemaakt om een deel van die financiering vrij te houden voor onderzoek dat van onderen uit wordt gedaan. Dat type onderzoek kan ook gebeuren binnen grote strategische domeinen.

Mevrouw *Reynaert* voegt eraan toe dat Vlaanderen hoe dan ook niet op de kar van alle JTI's en gemeenschappelijke programmeringsinitiatieven zal kunnen springen als Europa met een reeks daarvan aan komt zetten. Ook daar moeten dan top down keuzes gemaakt worden.

Mevrouw *Adams* beaamt dat er allicht heel veel spelers met Europa en de mogelijkheden die erdoor worden geboden, bezig zijn, maar ze stelt dat die te veel naast elkaar werken. De kennisinstellingen willen dat door alle spelers op gelijke hoogte wordt nagedacht, zoals in de ad-hocwerkgroep voor het Achtste Kaderprogramma. Het Vlaams Europaplatform heeft een meer bestendige rol te spelen, om een kader te vormen voor zaken die al gebeuren maar zonder enige structuur.

Mevrouw *Reynaert* wijst er nog op dat de commissie binnen de VRWI een heel ander rol heeft, namelijk het formuleren van adviezen over Europa ten behoeve van Vlaanderen. Het platform waarvan sprake moet net het omgekeerde doen, namelijk snel en proactief ageren ten aanzien van Europa.

3. Uiteenzetting door de heer Peter Verboven (Voka)

De heer *Peter Verboven* van Voka bevestigt dat de deelname van het bedrijfsleven aan Europese programma's in vrije val aan het gaan is. Het bedrijfsleven heeft ook niet de traditie om proactief de kaderprogramma's van de Europese Commissie te bekijken. Er zijn alleen hoofdlijnen en aandachtspunten aangegeven over hoe het bedrijfsleven tegenover de ontwikkelingen staat. Heel wat aandachtspunten blijken te stroken met die van de kennisinstellingen, wat volgens de spreker een goede basis vormt voor verder denkwerk.

De spreker heeft een opsomming gemaakt van de evoluties die het bedrijfsleven interessant of nuttig vond. Zo is er de budgetverhoging in het 7KP van 16 naar 50,5 miljard euro, al staat daartegenover een duurtijdverhoging van vijf naar zeven jaar. Het verhoogde budget maakt het mogelijk meer substantiële dingen te doen. De rol van het privé-initiatief, vooral in het stuk van de gerichte financiering, werd in het 7KP ook belangrijker. Steeds meer werd de beslissing over de invulling van onderzoeksthema's overgelaten aan publiek-private consortia en minder aan politieke beslissingen.

In het Achtste Kaderprogramma lijkt het erop dat men de ingeslagen weg ter zake aanhoudt. Bovendien ziet het ernaar uit dat de thematische aanpak zoals die bestond, met ICT, microbiologie- of nanotechnologie enzovoort, enigszins wordt verlaten ten voordele van een aanpak waarbij het finale doel voor ogen wordt gehouden. Dat gaat dan om 'science for science', stelt de spreker, het fundamentele bottom-uponderzoek waarin de 'science for society' vervat zit, net als 'science for economy'. Of die evoluties echt ideaal zijn, valt af te wachten, meent hij.

Er is een reden waarom het bedrijfsleven steeds minder aan de bak komt in de kaderprogramma's of zelfs minder aan de bak wil komen. Cruciaal is wat de bedrijven fundamenteel verwachten van de kaderprogramma's. Heel wat is ingegeven door de economische en financiële crisissituatie die zich heeft voorgedaan en nog aanhoudt. Een fundamentele uitdaging vormt het behoud van de privé O&O-capaciteit. Als er geknipt wordt, is die capaciteit onherroepelijk weg, stelt de heer Verboven. Landen zoals Nederland en Frankrijk geven het voorbeeld met drastische maatregelen. Ook de kostencompetitiviteit begint

te spelen, ook inzake ontwikkeling. De druk wordt groot voor de internationale groepen en ervan uitgaan dat Vlaanderen er wel komt omdat de brains daar zitten en de productie maar laten vetrekken, gaat niet op volgens de spreker.

Het totale economische weefsel moet veranderen, vervolgt de heer Verboven. Hij wijst op de drama's die zich afspelen in de auto-industrie. Het gaat daarbij om activiteiten die zich in de bestaande context van 'mid-cost country' waarnaar wordt gestreefd, moeilijk kunnen handhaven. Er moet naar nichestrategieën gegrepen worden voor bestaande activiteiten waarin men internationaal sterk kan blijven en men moet zich tegelijk richten op nieuwe activiteiten en de ontwikkeling van nieuwe sectoren die Europees van belang kunnen zijn.

Een derde belangrijk punt heeft vooral te maken met mentaliteit. Innovatie en samenwerking tussen bedrijven onderling en met kennisinstellingen moet ook effectief in praktijk worden omgezet. De intentie is er volgens de spreker wel, maar de praktijk laat te wensen over. In die zin heeft men vanuit het internationaal en Europees beleid enige troeven in handen zoals het intellectueel eigendomsrecht, het gemeenschapsoctrooi of community patent, dat ook hoog op de agenda van het Belgische voorzitterschap staat, weet de heer Verboven. Ook de cross-sectorale mobiliteit van privé- naar publieke onderzoeksinstellingen en omgekeerd, is van groot belang. Dat behelst onder meer de Marie Curie-programma's. Het bedrijfsleven kijkt gedeeltelijk ook naar Europa om een antwoord te bieden voor de O&O-uitdagingen van het bedrijfsleven. Dat verklaart meteen de dalende deelnames, aangezien die bedenkingen geen antwoord krijgen.

Wat betekent dat allemaal voor de kaderprogramma's? De missie daarvan stelt dat het gaat om het opbouwen en behouden van competitief voordeel voor de economie. Dat gebeurt onder meer door in te zetten op kennisversterking. De dalende deelname van het bedrijfsleven aan kaderprogramma's is ook ingegeven door het feit dat veel elementen daarvan hun oorsprong vinden in een hoog politiek standpunt waarbij een bepaalde visie voor de maatschappij wordt geprojecteerd en waarvoor de politieke structuren en erbij horende checks and balances op de kaderprogramma's getransponeerd worden. Dat resulteert in een zeer rigide, van boven opgelegde visie, die veel sterker is dan het bottom-upbeleid dat in Vlaanderen gangbaar is. Op Europees niveau lijkt het dat men sterk naar het top-downconcept is doorgeslagen, terwijl in Vlaanderen steevast de oefening wordt gemaakt om dat iets meer te doen. Het transponeren van politieke visie en apparaat op de thema's en programma's vanuit Europa heeft ertoe geleid dat ook het bedrijfsleven oppert dat in de pot van 50,5 miljard euro die 20 percent van de budgetten kan uitmaken, het steeds minder zijn ding terugvindt. Het sop is de kool niet waard, stelt de spreker. Een stuk van de vooropgestelde doelstelling inzake het competitief voordeel wordt niet ingevuld.

Europese financiering en nationale of regionale financiering moeten complementair zijn en geen substituut voor elkaar, gaat de heer Verboven verder. De Europese financiering moet een duwtje zijn naar internationalisering en open staan voor alle spelers die het potentieel hebben om op dat niveau mee te spelen, zowel bedrijven als kennisinstellingen. Initiatieven die sterk afhangen van cofinanciering van de landen, vormen daarin een mogelijke belemmering. De spreker spreekt zich niet uit over het feit of het eerlijk is dat Frankrijk en Duitsland daarin meer te zeggen hebben. Die landen tellen ook veel meer inwoners, stelt hij, maar hij stelt zich wel vragen bij de juste retour van de kaderprogramma's op basis van het gewicht in het totale bbp van Europa. Dat kan een garantie zijn dat er iets terugkomt of een streefdoel, maar het kan net zo goed een belemmering vormen voor bijvoorbeeld een kleine regio die op excellentie wil werken. De discussie over wat men wil inzake juste retour, moet daarom volgens de heer Verboven zeker worden aan-

gegaan: behouden voor de zekerheid of laten vallen en rekenen op het eigen kunnen. De spreker spreekt zich niet uit over voor of tegen, maar vindt dit terug in de nota's die circuleren over de vereenvoudiging van de progamma's.

De rol van de kaderprogramma's inzake de complementariteit en de versterking van het economisch weefsel wordt niet volledig ingevuld, stelt de heer Verboven. Op welke elementen moet worden gelet om ze weer aantrekkelijker te maken voor bedrijfsleven en de andere actoren in de regio? Het evenwicht tussen top down en bottom up moet een evidentie zijn, oppert de spreker. Er moeten duidelijke keuzes zijn over de focus, want alleen gefragmenteerde losse projecten kunnen niet, maar een dirigistisch Big Brothersysteem waar alles van bovenaf is opgelegd is evenmin ideaal, want de bedrijven en kennisinstellingen die het moeten doen op het terrein, beginnen de handdoek in de ring te werpen. Op Europees niveau moet naar meer bottom up gestreefd worden, terwijl Vlaanderen orde op zaken moet stellen en moet beslissen wat het met top down bedoelt. De wildgroei van grote plannen moet gestopt worden. Het moet aantrekkelijk en voldoende ambitieus zijn voor iedereen.

Net zo belangrijk vindt de heer Verboven dat in Europese programma's de focus wordt gelegd op de ecosystemen die men wil bereiken. Er wordt gewerkt in consortia en nooit alleen, stelt hij, en de focus lag altijd vooral op de samenstelling daarvan. Dat maakt ook dat de pogingen om streefpercentages voor deelname van kmo's te bekomen, de mist ingingen. Beter zou volgens de spreker zijn dat men zich richt op het ecosysteem, als geheel van universiteiten, kennisinstellingen, grote bedrijven en kmo's en intermediaire actoren, dat in staat is bepaalde doelstellingen binnen het kaderprogramma te bereiken. In die pragmatische benadering gaat het om de doelstelling zelf en niet om wie het streepje achter zijn naam kan zetten. Het grote voordeel daarvan zou zijn dat de effectiviteit van de progamma's danig zou toenemen omdat kan worden ingegrepen op bestaande groepen. Ook kmo's met een zeker potentieel zouden op die manier de kans krijgen om mee in het verhaal te stappen. Ze kunnen meerijden op de rug van grotere partners. Een klein bedrijf dat individueel een boekhouding afsluit bij de Europese Commissie, ziet de betaling twee tot drie maanden opschuiven en dat kan het verschil maken tussen wel of geen failliet.

De publiek-private partnerschappen betekenen niet dat er geen ruimte blijft voor bottom-uponderzoek, maar met het privé-initiatief wordt de impuls en de sturing deels aangegeven door de actoren op het terrein. Dat kunnen industriële actoren zijn, maar ook een combinatie van publieke en private actoren. De publiek-private partnerschappen garanderen deels wel het doorbreken van de ivoren torenbenadering van de Commissie, het top-downbeleid.

Tot slot verwijst de spreker ernaar dat steevast door de Commissie wordt aangehaald dat de regelgeving ter zake wel meevalt en niet zo veeleisend is. Toch blijkt het telkens weer zwaar, stelt de heer Verboven, wat de vraag doet rijzen waarom de steunmechanismen eigenlijk opgezet zijn. Zijn ze er om maximaal elk risico in te dekken of om ervoor te zorgen dat bedrijfsleven, kennisinstellingen en het hele maatschappelijk-economisch weefsel erop vooruit gaan? Volgens de spreker neigt de bestaande werkwijze te veel naar de eerste filosofie. Het juridische geheel staat ook voor onzekerheidsvermijding, wat gezien de omvang van Europa met 300 miljoen mensen voor de spreker wel begrijpelijk is. Er zijn afspraken nodig over de doelgroepen van de kaderprogramma's en wat eruit moet worden gehaald. Dat impliceert de regelgeving een stukje lossen en vertrouwen.

Een zeer positieve ontwikkeling vindt de heer Verboven de oprichting van de ad-hocwerkgroep voor de voorbereiding van het Achtste Kaderprogramma van de VRWI. Dat kan een oplossing bieden voor de grote non-transparantie over alles wat er gebeurt in het licht

van de kaderprogramma's en Europa, ongeacht alle inspanningen van individuele organen en instanties. Dat samenbrengen en dat vier jaar op voorhand, is een première, besluit de heer Verboven.

Dat het Vlaams instrumentarium niet toelaat om aan Europese programma's deel te nemen, klopt volgens hem slechts voor een stuk. Hij stelt dat op Europees niveau ook een aantal dingen mogelijk zijn die alleen maar kunnen bij het IWT. Voorzichtigheid is dus geboden, stelt de spreker. Het hele agentschap hervormen is niet nodig, maar de valorisatievereiste die ingebouwd zit in de meeste IWT-projecten wel. In de context van internationalisering, uitwisselingen, cross border, enzovoort, rijzen daarbij echter vragen. Heel wat goede projecten worden niet meer aangeboden aan het IWT omdat de valorisatie niet zeker is. Er dient zich zodoende ook een politiek debat aan over de invulling van het principe.

4. Discussie

Mevrouw *Güler Turan* waardeert de toevoegingen van de heer Verboven over de waarde van het instrumentarium van IWT. Is de zware kritiek op het IWT en de werkbaarheid ervan naar Europa al aangekaart bij het IWT zelf? Welke reactie kreeg men?

Het lid erkent de grote rol van de bedrijfswereld. Kmo's zouden niet voldoende open staan voor innovatie en er is een grotere betrokkenheid nodig, net als ook meer delen van informatie en kennis. Het bedrijfsleven moet gestimuleerd en betrokken worden, zeggen ook de kennisinstellingen. Het IWT probeert dan weer een rol te spelen met een financieringsmechanisme ten aanzien van bedrijven dat de kennisinstellingen niet kunnen waarderen. Het lid begrijpt de kritiek, maar ze meent dat er toch een gulden middenweg moet zijn die de beleidsmakers in staat stelt er een en-enverhaal van te maken. Wat zegt het IWT over het probleem met de valorisatienorm?

De heer *Verboven* verduidelijkt dat het bedrijfsleven het volledig eens is met de opinie van de kennisinstellingen maar louter wil wijzen op het probleem van de valorisatievereiste. Twee jaar eerder is er gezamenlijk met de regeltjes gespeeld om toch enige flexibiliteit in het kader te krijgen. Het principe is echter een doorn in het oog van bedrijfsleven en kennisinstellingen.

De spreker wilde wel wijzen op het feit dat er ook positieve aspecten zijn aan het IWT zoals SBO, die moeten gevrijwaard blijven.

Een verdere terechte en gemeenschappelijke opmerking van kennisinstellingen en bedrijven is ook dat er geen enkele manier is om cofinanciering rond te krijgen voor de Europese progamma's. Dan wordt gekeken naar wat er bestaat, maar dat is nooit geconcipieerd voor een systeem van nationale cofinanciering, stelt de heer Verboven.

Mevrouw *Haegemans* legt nog uit dat alle initiatieven zoals joint programming nog niet lang bestaan, terwijl het instrumentarium van Vlaanderen al veel langer dienst doet. Dat moet worden aangepast aan de evoluties.

Voorts meent ze dat een tweesporenaanpak nodig is. Er is een jointprogramminginitiatief rond Alzheimer dat van start moet gaan voor het einde van 2010 en daarvoor moet een oplossing worden gezocht. Daar is men mee bezig, weet de spreekster, samen met IWT en andere betrokkenen. Daarnaast moet naar een structurele aanpassing van de financieringsinstrumenten gezocht worden, omdat de Commissie daarnaar evolueert. Binnen Vlaanderen moet worden nagedacht over hoe Vlaanderen aanpassingen kan aanbrengen om beter binnen het Europese kader te passen. Daarbij kunnen verschillende zaken,

zoals bijvoorbeeld de valorisatievereiste, aan bod komen. Daarover is volgens mevrouw Haegemans al gesproken met IWT en FWO. Een oplossing vinden op luttele maanden is niet evident dus valt men voorlopig terug op ad-hocmaatregelen voor de eerste initiatieven.

Mevrouw *Turan* onthoudt dat aan het IWT dezelfde vragen gesteld moeten worden.

Mevrouw *Adams* wijst erop dat er nog andere creatieve sporen mogelijk zijn behalve het IWT. Het feit dat daarop de aandacht is gevestigd, komt door het belang ervan als instrument voor cofinanciering, en niet omdat men zou opperen dat het zijn werk niet doet, verklaart de spreekster. Er zijn echter nog andere instrumenten voorhanden die als cofinancieringsmedium kunnen werken. Daarover moet worden nagedacht. Mevrouw Adams haalt in dat verband het Industrieel Onderzoeksfonds aan, een tweede onderzoeksportefeuille die de associaties in eigen beheer hebben gekregen voor strategisch basisonderzoek. Dit instrument is echter nog niet op kruissnelheid en men zit intussen slechts op 17 miljoen euro van het groeipad van 50 miljoen euro dat vooropgesteld werd. Het komt erop aan als kennisinstellingen overeind te blijven in Europa bij het volgende kaderprogramma.

Het lijkt mevrouw *Ceysens* gevaarlijk voor instrumenten die niet voorzien waren voor cofinanciering de valorisatie weg te nemen vanwege de drang om aan de cofinancieringsprincipes tegemoet te komen. Dat valorisatieaspect is net een van de grote pijnpunten voor de welvaartcreatie in Vlaanderen, stelt het lid. Europa moet volgens haar ook zelf nadenken over hoe het voorwaarden qua valorisatie zal vastleggen, omdat Europa daar achterop blijft, in vergelijking met bijvoorbeeld de VS. Ze is ervan overtuigd dat een verlichting van de voorwaarden voor valorisatie nefast zijn. Naast excellentie als drijfveer die dan naar boven komt, moeten ook welvaartcreatie, jobcreatie en valorisatie als drijfveer blijven gelden.

De heer *Verboven* bevestigt dat het niet opgaat te stellen dat iets niet goed is, maar dat er moet worden overwogen hoe iets geïmplementeerd wordt. 25 keer het subsidiebedrag is veel, in termen van afschrijvingen of van loonmarges, aanwervingen of investeringen. Er moet nagegaan worden of zo'n marge strookt met wat gangbaar is in het bedrijfsleven, stelt de spreker. Dat speelt Europees en internationaal en het kan remmen zetten. Het is wel te becijferen hoeveel men potentieel zou verliezen als de vereiste zou verlichten, maar dat biedt nog geen zicht op wat er extra zou komen.

De heer Verboven verduidelijkt nog dat de valorisatievereiste stelt dat IWT-projecten waarbij een deel van het werk in het buitenland wordt uitgevoerd, een aantoonbare meerwaarde van een veelvoud van het subsidiebedrag moeten opbrengen in Vlaanderen. Hoewel de verplichting om effectief valorisatie te halen uit de subsidies goed bedoeld is (ze wil garanderen dat de gelden ook effectief naar gericht onderzoek gaan), leidt ze in de praktijk tot moeilijke situaties. De vereiste is immers stelselmatig opgetrokken, zodat nu al courant 25 keer het subsidiebedrag als return moet worden aangetoond. O&O is echter risicovol en het niet halen van deze return is dus steeds een mogelijkheid. Bovendien wordt valorisatie veelal als investering of productieplaatsing gezien – een notie die in onze postindustriële economie niet altijd werkt. De vereiste, die moest garanderen dat gesteunde projecten dus effectief tot resultaten leiden, zorgt er meer en meer voor dat de meest significante – en daardoor ook risicovolle – projecten, uiteindelijk nooit tot bij IWT geraken. Enkele jaren geleden heeft Voka een operationele aanpassing aan de valorisatievereiste met IWT besproken. Hierin werden een aantal procedures gestroomlijnd, maar het fundamentele principe van een a priori valorisatievereiste en de stringente invulling ervan werden niet ter discussie gesteld. Hierdoor blijft het een aandachtspunt om in een internationale context gericht O&O te kunnen uitvoeren. Het pleidooi vanuit Voka is niet om de bestemming van de middelen voor gericht onderzoek te veranderen of elke stok achter

de deur weg te halen. Wel is er de vraag om de manier waarop naar die valorisatie en de invulling ervan wordt gekeken, ernstig in vraag te stellen.

Mevrouw *Haegemans* stelt zeker niet de indruk te willen wekken dat iets niet goed is. Ze gaf in haar vorige tussenkomst enkel aan dat het instrumentarium moet worden onderzocht en mogelijke aanpassingen overwogen. Daarbij moet het evenwicht bewaard blijven tussen excellentie en valorisatie, stelt ze. Vanuit een Vlaamse reflex wordt naar het internationale gegeven gekeken, stelt de spreekster. Het is niet de bedoeling zich slaafs aan te passen aan Europa.

Mevrouw *Reynaert* voegt eraan toe dat ook Nederland niet naïef is en zijn programma's openstelt zodat buitenlandse organisaties kunnen inschrijven op Nederlandse subsidiëringsprogramma's. Ook zij houden rekening met directe en indirecte return op lange termijn. Het is in die context dat alles moet worden bekeken, stelt de spreekster.

Mevrouw *Turan* besluit dat het nodig is nauwlettend te onderzoeken of er aanpassingen moeten gebeuren aan de instrumenten en welke. Dat moet dan gebeuren in samenspraak met alle betrokkenen en de kennisinstellingen en SOC's hebben daarin een duidelijke vraag. De beleidsmakers hebben daarin een coördinerende rol te spelen.

Het lid verwijst nog naar de evolutie in het Europese wetenschapsbeleid waarop allusie is gemaakt. Er werden twee concepten aangehaald, cofinanciering en gemeenschappelijke programmering, als volkomen nieuw en iets om zich tegen te wapenen. Is de opgerichte ad-hocwerkgroep van de VRWI daar al mee bezig? Moet Vlaanderen alle heil uit die hoek verwachten, aangezien iedereen zich over de ad-hocwerkgroep zo positief uitlaat?

Mevrouw *Haegemans* verklaart dat het belangrijk is op twee sporen te werken. Vlaanderen moet vasthouden aan het belang van het cooperation programme. Dat standpunt wordt volgens de spreekster niet alleen door het beleid gedragen. Het evenwicht tussen de gemeenschappelijke programmering en de bottom-upinitiatieven moet bewaard blijven. De Commissie is met heel wat pilootprojecten bezig en alle projecten bestaan naast elkaar. Die 'speeltuin' zal uiteindelijk bij evaluatie uitwijzen welke en hoe ze worden opgenomen in het kaderprogramma. De tendensen een halt toeroepen, is onmogelijk voor een kleine entiteit als Vlaanderen, stelt de spreekster, maar het is wel goed zich bewust te zijn van de manier waarop men in het verhaal stapt, voegt ze eraan toe.

Europa werkt ook framework conditions uit voor joint programming. Ook in die zin probeert EWI een inbreng te leveren. Tegen zijn is geen goede strategie, besluit mevrouw Haegemans.

De spreekster legt nog uit dat vooral gewerkt wordt via de bestaande delegaties die EWI heeft naar de Europese Commissie: de Vlaamse vertegenwoordiger in de groep Onderzoek, EWI in de programmacomités enzovoort. Ze meent dat iedereen achter de visie kan staan dat het aangewezen is voorzichtig te zijn en te weten wat er gebeurt. Dat kan verdedigd worden zonder dat er een officieel Vlaams standpunt is.

Mevrouw *Reynaer*t stelt dat de ad-hocwerkgroep slechts een beperkte rol heeft en adviezen levert. Er is volgens haar veel meer nodig.

De heer *Verboven* ondersteunt die visie en stelt dat de rest de machinerie is naar Europa. In de werkgroep heeft Voka zitting samen met individuele bedrijven en kennisinstellingen. Tussen de vele ladders van de hele machine moet iets zitten dat signalen naar boven stuurt, verklaart de spreker. De werkgroep zal dat tijdelijk doen en dan in rook opgaan.

Mevrouw *Adams* voegt eraan toe dat de groep nog niet eens bijeen is gekomen. Het is de bedoeling met open vizier alles onder de loep te nemen om zich te kunnen wapenen.

Ze geeft aan dat ook de kennisinstellingen gevoelig zijn voor het innovatieaspect. De kennisinstellingen zijn er zich van bewust dat het EU-kaderprogramma niet gericht is op 'kennis om de kennis' met uitzondering voor de belangrijke segmenten ERC en het Marie Curie-programma, dat dan als extra een opleidingsdoel dient. Er moet volgens de spreekster aan Europa wel een signaal gestuurd worden dat het ook zelf moet wieden in zijn instrumentarium in het kader van het kaderprogramma. Het 'competitiveness and innovation' programma bijvoorbeeld bestaat naast het kaderprogramma. Mevrouw Adams stelt dat erover nagedacht moet worden of beide niet in elkaar horen te schuiven om de krachten te bundelen ten behoeve van innovatiebetrachtingen via O&O.

Mevrouw *Ceysens* meent dat kennis om de kennis dat altijd wordt versterkt zodra er een schaalvergroting is. Gevolg daarvan is dat er een soort van ratrace ontstaat van kennis om de kennis. Diegenen die dan nog alert zijn voor valorisatie kunnen dan minder mee en zo ontstaat een zichzelf versterkend fenomeen, onderstreept het lid. Ze ziet in die zin een enorme bewakingsopdracht voor de werkgroep. Zelfs binnen Vlaanderen merkt ze dat de bedrijven als speler eraf wordt gefietst zodra een concept groter wordt.

De heer *Verboven* merkt op dat daar het hele verhaal van durven samenwerken, durven delen en durven doen begint. Zodra competitiviteit in het spel komt, wat voor bedrijven bijna evident is, worden de afwegingen moeilijker. Hij geeft toe niet zonder frustraties te kunnen spreken. Daarin schuilt volgens hem deels het mentaliteitsprobleem, al wil hij de schuld zeker niet op de kennisinstellingen afschuiven. Het is een verhaal van twee kanten. Men moet er zich er volgens de spreker terdege van bewust zijn dat, hoe kosmopolitisch Vlaanderen ook mag zijn, de mentaliteit soms bijzonder kleingeestig is.

Mevrouw *Reynaert* herhaalt tot slot uitdrukkelijk dat het zeker niet de bedoeling is geweest om het IWT van de kaart te vegen. Zonder het IWT hadden bepaalde bedrijven in het Vlaamse landschap allicht geen kans op overleven. Daarvan is men zich in de kennisinstellingen volkomen bewust. Het is in de context van de bespreking benaderd vanuit een Europese impressie. Het gaat erom het instrumentarium onder de loep te nemen en indien nodig aanpassingen uit te voeren.

Mevrouw *Adams* vult aan met de noot dat in het Vlaams O&O-instrumentarium ook dingen zijn opgenomen die ertoe strekken de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven op te zetten. Dat wordt grotendeels bij het IWT beheerd. Ze verwijst naar de recente aanpassingen in de doctoraatsbeurzen, die meer op economische doelstellingen zijn afgestemd. Verder bestaat er bij de associaties ook IOF. Het aanwezige instrumentarium stelt echter de kennisinstellingen onvoldoende in staat om 'excellent' te zijn in Europa. Excellentie als begrip wordt binnen dit kader echter eigenlijk alleen gehanteerd in het kader van de ERC, geeft de spreekster nog mee. De kennisinstellingen streven er niet naar dat elk onderdeel van het instrumentarium per definitie moet streven naar excellentie in onderzoek, maar wel dat er een zekere wetenschappelijke kwaliteit wordt gegarandeerd in alle O&O instrumenten die Europa propageert.

De verslaggever,

Matthias DIEPENDAELE

De voorzitter,

Patricia CEYSENS

Gebruikte afkortingen

7KP	Zevende Kaderprogramma
bbp	bruto binnenlands product
CFS	Commissie Federale Samenwerking
CIP	Competitiveness and Innovation Framework Programme
CIS	Commissie Internationale Samenwerking
CREST	Scientific and Technical Research Committee
DGE	Directie-Generaal Europese Zaken en Coördinatie
ERA	European Research Area
ERAC	European Research Area Committee
ERA-NET	European Research Area Networks
ERC	European Research Council
ESFRI	European Stragegy Forum on Research Infrastructures
Euratom	Europees Agentschap voor Atoomenergie
EWI	(Departement) Economie, Wetenschap en Innovatie
F.I.T.	Flanders Investment and Trade (Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
FWO	Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IMCWB	Interministeriële Commissie voor Wetenschapsbeleid
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronikacentrum
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
JTI	Joint Technology Initiative
kmo	kleine en middelgrote onderneming
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
PRINS	Pan-European Research Infrastructure for Nano-Structures
SBO	Strategisch Basisonderzoek
SOC	Strategisch Onderzoekscentrum
ViA	Vlaanderen in Actie
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VOKA	Vlaams Netwerk van Ondernemingen
VRWI	Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie